

غفلت از سیره و کلام امیرالمؤمنین (ع)، بیراهه است

اگر بعد از انقلاب نهج البلاغه در جامعه پیاده می‌شد، مشکلات امروز را نداشتیم/ شنیدن، دیدن و گفتن فضایل امیرالمؤمنین (ع) کفاره گناهان انسان است

سپهرغرب، گروه اندیشه - سمریما گمار، یک مدرس دانشگاه و مفسر نهج البلاغه گفت: انسان امروز دن بسیاری از موارد دچار مشکل شده است، چون از کلام ائمه معصومین علیهم السلام خصوصاً امیرالمؤمنین (ع) غفلت کرده و نمی‌داند راه کدام است.

۱۳ رجب تاریخ را با نور وجود بزرگ‌ترین شخصیت عالم روشن کرد و در این روز مبارک حضرت علی (ع)، یار نبی مکرم اسلام (ص) که در دامان آن وجود مقدس بالنده شد و نمونه بی‌بدیل از علم، شجاعت، عدالت و معنویت بود، در خانه کعبه چشم به جهان گشود.

ولادت آن حضرت نه تنها یک رویداد تاریخی، بلکه نقطه عطفی در مسیر هدایت بشریت بوده و این روز بزرگ، فرصتی است تا بار دیگر به ابعاد گوناگون و شخصیت این امام همام بنگریم و از زندگی و آموزه‌های او الهام بگیریم که کلامش سرچشمه حکمت و رفتار او آینه تمام نمای اخلاق است.

مولایی که با سیره‌ای سرشار از اخلاق، شجاعت و خردورزی، الگویی جاودان برای تمام انسان‌ها در عرصه‌های مختلف زندگی است و عدالت‌خواهی او در حکومت، دانش گسترده‌اش در مباحث علمی و فقهی و رفتار مملو از رحمت و انسانیتش در روابط اجتماعی، او را به بزرگ‌ترین الگوی تاریخ در نظر دوست و دشمن تبدیل کرده است.

این گزارش که در گفت‌وگو با حسین دوزبخشیان (از مفسران و مدرسه‌های نهج البلاغه که بیش از ۲۵ سال است در شهرستان ملایر سر سفره با کرامت امیرالمؤمنین (ع) نشست) است، با محوریت ولادت حضرت علی (ع)، به بررسی ابعاد شخصیتی ایشان و تأثیرات جاودانه آن حضرت بر تاریخ اسلام و زندگی بشر و نهج البلاغه، به عنوان مجموعه‌ای بی‌نظیر از سخنان، نامه‌ها و کلمات قصار حضرت پرداخته است.

نتیجه گفت‌وگو را در ادامه از نظر می‌گذرانید:

■ امامی که در خانه خدا متولد شده امیرالمؤمنین (ع) است

این مدرس دانشگاه و مفسر نهج البلاغه

در ابتدای سخنان خود با بیان اینکه برترین ویژگی‌های حضرت علی علیه‌السلام دو شاخص است، عنوان کرد: تنها امامی که در خانه خدا متولد شده، وجود مقدس امیرالمؤمنین علیه‌السلام است و این ویژگی منحصر به فرد ایشان بوده، تا جایی که هیچ پیغمبری نیز چنین امتیازی ندارد. دیگر امتیاز حضرت آن است که ایشان دست‌پروده آخرین پیامبر عظیم‌الشأن الهی بوده و در کنار رسول مکرم اسلام (ص) بالنده شده، این رشد و تعالی تا جایی بوده که مولا (ع) می‌فرماید: وقتی بر رسول خدا (ص) وحی می‌شد، من نور وحی را می‌دیدم و رفت‌وآمد ملائکه را حس می‌کردم؛ بنابراین شخصیت امیرالمؤمنین (ع) در تاریخ نه کم‌نظیر، بلکه بی‌نظیر است.

هیچ‌کس قبل و بعد از او شایسته لقب

امیرالمؤمنین نیست

حسین دوزبخشیان سپس با اشاره به خاص بودن لقب امیرالمؤمنین برای حضرت علیه‌السلام و تأکید ائمه معصومین علیهم‌السلام بر آن، توضیح داد: یک بخش از تأکید بر اختصاص این عنوان، به جهت زمان حکومت سیاسی مولا است؛ در آن دوره برخی افراد فریب خورده و معاویه را با عنوان، به جهت زمان حکومت سیاسی مولا است؛ در آن عنوان خطاب می‌کردند، بنابراین تأکید ائمه معصومین این است که امیرالمؤمنین صرفاً به

علی علیه‌السلام گفته شود تا دیگران از این ذات مقدس تفکیک و جدا شوند؛ چراکه کسی قبل از او و بعد از او، مجاز به داشتن این لقب نیست.

■ علی (ع) برترین و مظلوم‌ترین شخصیت عالم است

این مدرس دانشگاه در ادامه ویژگی‌های خاص حضرت علی علیه‌السلام گفت: ایشان برترین و درعین حال مظلوم‌ترین شخصیت عالم است؛ به این دلیل که نزدیک‌ترین فرد به شخص شخص پیامبر (ص) بود، اما بیشترین ظلم به ایشان شد. اگر وضعیت حیات سیاسی و اجتماعی ائمه دیگر را بررسی کنیم، به این مهم دست می‌یابیم که آن‌ها با پیامبر اکرم (ص) فاصله زمانی دارند، اما وقتی رسول مکرم (ص) از دنیا می‌رود، حکومت از نخستین جانشین او عصب می‌شود.

■ حب علی علیه‌السلام شرط رستگاری ما است

دوزبخشیان با این بیان که در برخی روایت آمده شرط آموزش انسان‌ها محبت اهل بیت علیهم‌السلام است، متذکر شد: در برخی از روایات نیز شرط رستگاری حب اهل بیت (ع) بیان شده و در برخی روایات آمده که صرفاً حب علی علیه‌السلام برای رستگاری مطرح است؛ بنابراین نباید این مهم را نادیده گرفت که «محبت و ولایت» شرط پذیرش ایمان و اعمال ما است.

■ ایمان بدون ولایت علی علیه‌السلام ناقص است

وی با این بیان که ایمان بدون ولایت علی علیه‌السلام ناقص است، اظهار کرد: مولانا محمد مصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند «خداوند متعال برای برادر، علی‌بن‌ابی‌طالب فضائی قرار داده که جز خدا کسی نمی‌تواند آن‌ها را شمارش کند؛ هرکس یکی از فضائل او را در جایی بنویسد، تا زمانی که نشانه‌ای از آن نوشته به جا بماند، ملائکه برایش استغفار می‌کنند. هرکس به فضیلتی از فضائل علی گوش دهد، خداوند گناهی را که او با گوش خود مرتکب شده، می‌بخشد و هرکس به نوشته‌ای بنگرد که فضائل علی در او نوشته شده است، خداوند گناهی را که بیننده آن فضیلت با

چشمانش مرتکب شده، می‌بخشد».

■ نگاه به برادر علی و ذکر نامش عبادت است...

این مفسر نهج البلاغه ادامه داد: در روایتی دیگر نبی مکرم (ص) فرمود «نگاه به برادر علی علیه‌السلام عبادت و ذکر نامش هم عبادت است و خداوند ایمان هیچ بنده‌ای را نمی‌پذیرد، مگر با ولایت او و با ییاری از دشمنانش». یعنی هم محبت و ولایت مطرح است و هم دشمنی با دشمنانش.

■ عدالت علوی زاینده علم و ایمان آن حضرت بود

دوزبخشیان سپس در پاسخ به این پرسش که آیا عدالت امیرالمؤمنین (ع) سبب شهادت او شد و آیا این مهم بارزترین مشی آن حضرت بود؟ تشریح کرد: گاهی اوقات ویژگی‌های چندگانه حضرت متأسفانه تحت‌الشعاع قرار می‌گیرد؛ این درست است که شاخص حضرت علی علیه‌السلام عدالت است و او از فرط عدالت به شهادت رسید، اما باید دید چه ویژگی‌هایی این عدالت را پایدار می‌کند؟ یا به عبارتی داشتن چه ویژگی‌ها و صفاتی باعث می‌شود عدالت متجلی شود؟

وی افزود: مبنای عدالت علی علیه‌السلام قبل از هر چیز، «ایمان راسخ» حضرت است و ما برای شناخت حضرت باید ایشان را در نهج‌البلاغه ببینیم و ویژگی‌هایشان را از زبان خود حضرت دریافت کنیم؛ یعنی ما باید حضرت علی (ع) را در آینه نهج‌البلاغه ببینیم و برای هرچه روشن‌تر شدن امتیاز امام در رهبری امت اسلامی بر دیگران، فضائل و کمالات ویژه او را در لایه‌لای سخنان حضرتش جستجو کنیم.

■ علی (ع) در آینه نهج‌البلاغه با ذکر چند روایت معتبر

این مفسر نهج‌البلاغه سپس در ادامه این بخش از سخنان خود با تأکید بر اینکه مولا در نهج‌البلاغه خودش را معرفی و توصیف می‌کند، گفت: حضرت فرموده‌اند «و انی لعلی یقین من ربی و غیر شبهه من دینی؛ به راستی من به خدای خویش باور دارم و در آیین خود هیچ تردیدی به خود راه نمی‌دهم». یا فرمود «لو کشف‌الغطاء ما ازددت یقیناً؛ اگر پرده‌های مادی هم از معارف غیبی برداشته شود، یقین و ایمان کامل من افزون نمی‌شود». انسانی که این نگاه را دارد، زیرساخت اولیه عدالتش «ایمان قوی» است که خود حضرت فرمود «من نخستین کسی هستم

به خطبه ۱۹۲ که به دشمن‌شناسی اشاره دارد، برخورد کند، یا خطبه ۱۹۳ که به تقوا توجه دارد و مواردی از این قبیل. بنابراین باید این را بدانیم که وجود مقدس و مبارک امیر مؤمنان (ع) یک شخصیت جامع است و شخصیت جامع، مانع بسیاری از موارد هم می‌شود.

وی ادامه داد: جامع و مانع بودن آن وجود مبارک به این معنا است که همان‌قدر که بر بحث آخرت تأکید دارد، به همان میزان بحث دنیا را هم مطرح می‌کند؛ به همان میزان که به عدالت‌خواهی توجه دارد، عرفان را هم مورد توجه قرار می‌دهد، همان‌قدر که از جنگ و میدان‌های جنگ می‌گوید، به یاری مظلومانی که تحت سلطه ستمگران هستند نیز می‌شتابد و به پایداری بر اقامه حق هم می‌رسد.

■ احبای حق نیازمند علمی است که به آن عمل شود

این مفسر و مدرس نهج البلاغه یادآور شد: احیا و احقاق حق نیازمند علم است که شناخته شده و به آن عمل شود؛ بنابراین بشر امروز در بسیاری از موارد دچار مشکل شده، چون از کلام ائمه معصومین علیهم‌السلام خصوصاً امیرالمؤمنین (ع) غفلت کرده و نمی‌داند راه کدام است.

دوزبخشیان سپس اظهار کرد: اگر جامعه در طول سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به نهج‌البلاغه آن‌طور که شایسته است توجه می‌کرد، شاید اکنون کمترین مشکلات را داشت؛ نه صرفاً خواندن نهج‌البلاغه، بلکه عمل به آن و پیاده کردنش در زندگی فردی و اجتماعی.

وی با این بیان که اگر دقیق شویم گویا مولا علی علیه‌السلام جامعه ما را دیده‌اند و اساساً برای جامعه ما صحبت کرده‌اند، ابراز کرد: این یکی از نکات برجسته نهج‌البلاغه است که دربردارنده همه مسائل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، عرفانی و غیره است و همه این موارد در لایه‌لای کلام حضرت هست، اما ما کمترین بهره را از آن برده‌ایم.

■ خداوند ارتزاق ما را از سفره مولا پربرت کند

این مدرس دانشگاه در پایان سخنان خود با ابراز خرسندی از بیان مناقب امیرالمؤمنین (ع) در جامعه، تریبون‌ها و رسانه‌ها، اعلام کرد: از خداوند می‌خواهم این سفره پربرت نهج‌البلاغه که در جامعه پهن شده، هرگز جمع نشود و ذائقه ما چنان شود که بیشترین ارتزاق را از این سفره معنوی و الهی داشته باشیم.

که به پیامبر (ص) ایمان آوردم.»

دوزبخشیان تأکید کرد: زیرساخت دوم برای عدالت، علم امام است؛ باز حضرت در نهج‌البلاغه فرموده «ایها الناس! سلونی قبل آن تفقدونی، فلاناً بطرق السماء اعلم منی بطرق الارض؛ ای مردم! پیش از آنکه مرا از دست بدهید، هرچه می‌خواهید، بپرسید، چراکه من به راه‌های آسمان از راه‌های زمین داناترم». یا جایی فرموده است «الدلیل عندی عزیز حتی أخذ الحق له، والقوی عندی ضعیف حتی أخذ الحق منه؛ انسان ذلیل و ستمدیده نزد من عزیز و سربلند است تا حق او را از ستمگران بستانم و نیرومند ستمگر در برابر من ناتوان و خوار است تا حق دیگران را از او بگیرم.»

بیان اینکه ایمان به غیب، ایمان به خدا، ایمان به رسول خدا (ص)، ایمان به قیامت و علم چنین انسان عادلانی را تحویل جامعه می‌دهد و زمینه را فراهم می‌کند تا علی علیه‌السلام محور عدالت جامعه شود، خاطرنشان کرد: حضرت در جایی فرموده «فانی سمعت رسول الله (ص) یقول فی غیر موطن لن تقدس امه لا یؤخذ للضعیف فیها حقه من القوى غیر متعنت؛ هرگز به سعادت و خوشبختی نرسد ملتی که در آن حق ضعیفان از زورمندان با صراحت گرفته نشود»؛ بنابراین عدالت مولود علم و ایمان آن وجود مبارک است که در جامعه تجلی پیدا می‌کند.

■ جامعه توان چنین عدالتی را نداشت

این مدرس دانشگاه تأکید کرد: این را هم درنظر داشته باشید که علی علیه‌السلام بعد از خلیفه سوم به مردم معرفی می‌شود و همه آن تخطقاتی که در ۲۵ ساله خانه‌نشینی و سکوت حضرت در جامعه رخ داده، با عدالت او به هم می‌ریزد؛ مسلم است که جامعه توان چنین عدالتی را ندارد و همین امر سبب شهادت آن حضرت می‌شود.

■ شخصیت جامع و مانع علی با توجه به علم، تقوا، دشمن‌شناسی و دفاع از مظلوم

دوزبخشیان سپس در پاسخ به سؤالی مبنی بر چرایی تأکید حضرت بر علم و حکمت در نهج‌البلاغه، یادآور شد: علی علیه‌السلام یک شخصیت جامع است؛ این نیست که ما بگوییم به یک بُعد توجه دارد و از بُعد دیگر غافل است، اما اینکه ما چه نگاهی به کلام مولا داشته باشیم، بستگی به خطبه‌هایی دارد که با آن‌ها مواجه می‌شویم؛ ممکن است کسی به خطبه‌ای برخورد کند که بیشتر به علم توجه دارد، یا مثلاً کسی

